

egy teljes példánya, 221 csinos félbőrkötésben, mely 1700 frankért antiqu. úton Párisból szereztetett. E művekre, valamint a kötésekre fordított évi összeg 3369 frt 73 krt tett s e szerint az évi átalányt 369 frt 73 krral haladja meg. A kéziratár számára Imreh Sándor, marosvásárhelyi nyomdatulajdonos úr adott egy becses kötetet, a mely magában foglalja gr. Haller Józsefnek a Petőfi Sándor eleste helyére vonatkozó leveleit a hozzátartozó térképpel együtt és Békési Márk úr Bemnek egy Szebenben kelt németnyelvű parancslevelét ajándékozta. A könyvtár használata a közönség és egyetemi tanuló ifjúság részéről az előbbi évekhez képest növekedett. A kölcsönviszony a M. Tud. Akadémia, M. N. Múzeum és történelmi társulat könyvtáraival folyton fönnállott. Fontosabb és kiemelkedő mozzanatok az év történetéből első sorban, hogy a könyvtár ez évben veszítette el igazgatóját, a hazai bibliographia és történelem-tudomány egyik díszét, *dr. Szabó Károlyt*. 1890. aug. 31-én, kinek érdemeit az egylet közgyűlése jegyzőkönyvébe igtatta, arcképének lefestetéséről intézkedett s elhatározta, hogy emlékét egy emlékbeszéd tartásával üli meg a kép leleplezése alkalmával. Kiemelendő körülmények továbbá, hogy a közgyűlés határozatot hozott a kéziratár rendezéséről, a szakkatalogus folytatásáról és kinyomatásáról, az egyetemi tanácssal egyetértőleg a könyvtári kezelési szabályzat kidolgozásáról, az 1848 előtti magyarországi román nyomtatványok beszerzéséről, mire nézve a kezdeményezés meg is történt.

— **Három magyar könyvgyűjtő necrologja.** Három kiváló magyar könyvgyűjtőről kell megemlékeznünk, kik a magyar közművelődésnek elsőrendű oszlopai voltak, egyszerűen, szakértelemmel és áldozattal nagy magánkönyvtárakat gyűjtöttek, s kiket ezen félévben, a hazai közművelődés nem kis kárára, ragadott el körünkből a halál. Ezek: dr. Haynald Lajos, dr. Ballagi Mór és dr. Wenzel Gusztáv, kikről e folyóirat szerkesztőjének annál fájdalmasabban esik itt megemlékezni, mert mind a három kiváló férfiúhoz a mély tisztelet, kegyelet és hála kötelékei fűzték.

Ez évi július 4-én halt meg Kalocsán, érseki székhelyén dr. Haynald Lajos bibornok és kalocsai érsek, a M. Nemzeti Múzeum fővészeti osztályának alapítója, ki nagy lelkesedéssel, szakértelemmel és áldozattal egész életén át gyűjtött dúsgazdag herbariumát, valamint párját ritkító, több ezer kötetből álló nagy-

becsi növénytani szakkönyvtárát hazafias aldozatkésztséggel a Múzeum fűvészeti osztályának hagyományozta. A boldogemlékü nagynevű főpap 25 év óta a M. N. Múzeumnak állandó jötevője, pártfogója és barátja volt, ki nagylelkű alapítványa, valamint fejlődési hagyománya által az intézet legnagyobb alapítóinak sorába emelkedett, ezekkel nevét a Nemzeti Múzeum és a hazai közművelődés történetében megörökítette s nekünk jogczímet adott arra, hogy róla e helyütt néhány sorban hálával megemlékezzünk. Dr. Haynald Lajos 1875—1879-ig a múzeumi könyvtárnak állandó látogatója volt, hol a tudósok termében Toldy Ferencz, Ipolyi Arnold, Wenzel Gusztáv, Pesty Frigyes, Gyárfás István, Nagy Imre, Mátyás Flórián, Hajnik Imre és más jeleseink társaságában dolgozott s a könyvtár ügyei iránt melegen érdeklődött. Midőn Fraknoi Vilmos könyvtárór a könyvtár régi könyvkötéseiből 60 egészen ismeretlen XVI—XVII. századbeli régi magyar nyomtatványt áztatott ki, dr. Haynald Lajos a kiáztatási munkálatoknak gyakori szemtanúja volt s öröme telt abban, ha a könyvtáblák belsejéből ismeretlen régi magyar könyv került napfényre. Midőn 1882-ben a boldogemlékü Trefort Ágoston miniszter az országos képtár helyiségeiben országos könyvkiállítást rendeztetett, dr. Haynald Lajos bibornok egyike volt az elsőknek, ki ezen kiállítás sikeréhez közreműködését készséggel felajánlotta s a kalocsai érseki könyvtár ritkaságait nagy előzékenységgel bocsátotta a kiállítási bizottság rendelkezésére. E sorok írója szerencsés volt 1877-ben, a II. Abdul Hamid szultán által a budapesti egyetemnek ajándékozott Corvin-codexek révén a nagy főpappal megismerkedhetni s mindenkor emlékezetes lesz előtte azon előzékenység, melylyel első irodalmi kísérletét fogadta. A török szultán által ajándékozott konstantinápolyi Corvin-codexeket a «Magyar Könyvszemlé»-ben én ismerttettem. Dr. Haynald Lajos bibornok ezen ismertetésből egy latin kivonatot óhajtott a párisi «Bibliothèque l'École des Chartes» czímű folyóirat számára, hogy itt Mátyás király könyvtárának maradványait megismertesse. Készséggel teljesítettem kívánságát s a kivonattal együtt elküldtem neki e tárgyú magyar értekezésemet is, mely mint különnyomat a Könyvszemle közleményéből jelent meg. Szívesen fogadta mind a kettőt, a kivonatot beküldte a most említett francia folyóiratnak, az értekezést pedig a következő, sajátkezűleg írt levélben köszönte meg: «Különösen tisztelt kedves Tekintetes úr! Becses

ajándékát érdekes értekezéseiben vettem és figyelmesen átolvasván, könyvtáram kedvesebb munkái közé sorozandom; Pestre jövet pedig kötelességemnek fogom ismerni hálakifejezéssel felkeresni azon derék tudós urat, ki nagylelkű figyelmére érdemesíté az egyszerű szerény egyéniséget, őszinte tisztelő szolgáját Vichy 13/8. 1877. dr. Haynald Lajost.»

Ez időtől fogva a múzeumi könyvtárban, a tudományos társulatokban, az Akadémiában gyakran találkoztam vele, hol mindig lekötelező előzékenységgel fogadott. Érdeklődéssel kísérte tudományos működésemet s elismeréssel volt irántam, ha szaktanulmányaimban némi eredményt sikerült felmutatnom. Midőn a boldogemlékű báró Eötvös József, vallás- és közoktatási miniszter 1868-ban a múzeumi könyvtárban a szakrendszert meghonosította s a könyvtár könyvkészletét a müncheni rendszer szerint rendeztette, dr. Haynald Lajos volt az első, ki a vidéken ezen rendszert a kalocsai érseki könyvtárban alkalmazta. A M. Nemzeti Múzeum, mely a boldogult nagy főpapban egyik legnagyobb alapítóját gyászolja, a múzeumi könyvtár, mely szerencsés volt e kiváló szellemet rendes látogatói közé számíthatni, s e folyóirat szerkesztője, ki hálával emlékezik vissza azon évekre, melyekben mint fiatal könyvtári tisztviselő az ő jóakarató figyelméből szaktanulmányaihoz buzdítást és kitartást merített, áldást mondanak e rendkívüli férfiú emlékére, ki kimagasló alkotásaiban élni fog a M. Nemzeti Múzeum történetében sokáig s hirdetni fogja ezekben a magyar hazafi, a magyar gyűjtő dicsőségét és a magyar kultúra diadalát! Dicsőség emlékének!!

Őt követte a halálban:

Dr. Ballagi Mór, királyi tanácsos, a M. T. Akadémia rendes és 51 éves levelező tagja, ki ez évi szeptember 1-én 76 éves korában halt meg és 25.000 kötetből álló könyvtárt hagyott hátra, melyet György Aladár 1885-ben a magyarországi könyvtárak statisztikájában részletesen ismertetett. A boldogult nagynevű és érdemű tudós rendkívüli pályát futott meg, melyhez hasonlót a magyar közművelődés történetében alig találunk analog példát. Alacsony sorsból önereje, tehetsége és kitartása által felküzdte magát a magyar tudományos republica primipillusai közé, hol mint tanár, szerkesztő, akadémikus és szakíró vezérszerepet játszott és hatásával úgy, mint irodalmi munkásságával maradandó

nevet biztosított emlékének. A szegény zsidó fiú a magyar protestáns egyháznak egyik elsőrendű oszlopa lón, ki mint theologiai tanár, mint hebraeista, dogmatikus és polemikus az ev. református egyház tanainak bátor, ékesszóló előharczósa és védelmezője lett az irodalomban, tanári kathedráját pedig nagy tehetségével, széleskörű erudíciójával és kritikai módszerével oly magas tudományos színvonalra emelte, hogy az a külföldi protestáns egyetemek bármely theologiai katedrájával versenyezhetett. E soroknak nem lehet feladata a boldogultnak érdemekben és eredményekben gazdag tudományos működését sem általában, sem részletesen itt ~~ecsetelni~~; egy dolgot azonban ki kell emelnünk, és ez az: hogy e rendkívüli férfiú kora ifjúságától fogva egész ~~haláláig~~ folyton dolgozott, s 60 évig volt a magyar közművelődés szolgálatában. Ez idő alatt egész kis könyvtárt irt össze; hátrahagyott magánkönyvtára pedig, melyet ez idő alatt gyűjtött, hiven visszatükrözi úgy az ő, mint a magyar közművelődés utolsó félszázadának fejlődési történetét. Kéziratban maradt naplói és terjedelmes levelezései pedig (köztük barátainak összes levelezései), melyeket mint tanár, író, tudós, képviselő és szerkesztő az ország különböző állású férfjaival, köztük számos politikai, tudományos és társadalmi kitűnőséggel folytatott, nagybecsű, részben ismeretlen adalekokat nyújtanak az utolsó félszázad politikai, társadalmi és tudományos viszonyainak történetéhez. E folyóirat szerkesztőjét Dr. Ballagi Mórhoz tíz éves személyes ismeretség kötötte s halálával gondol vissza azon szíves előzékenységre, melylyel őt tudományos pályáján fogadta és azon lekötelező jóakaratra, melylyel nehéz körülmények közt támogatta. A «Magyar Könyvszemle» a boldogultban egyik ügybarátját gyászolja, ki figyelemmel kísérte a folyóirat által napfényre hozott magyar bibliographiai eredményeket és öröme volt, ha ezekben egy ismeretlen régi magyar nyelvemlékre, vagy régi magyar glossariumra bukkant, melyekből gazdag magyar szókincsét gyarapíthatta. Utóljára betegsége előtt, 1890. augusztus 28-án beszéltem vele, mikor az 1890-iki antwerpeni bibliographiai congressusról referáltam neki, melyen mint a magyar kormány képviselője vettem részt. Érdekléssel hallgatta, hogy indítványomat Mátyás király könyvtárának jellemző bőrkötéseiről a congressus egyhangúlag elfogadta és hogy ez alkalommal a Corvin- és Plantin-féle bibliographiai tradíciókról latin előadást tartottam. Ez volt utolsó találkozásom vele az életben. Halálával a magyar könyvgyűjtők és a

magyar magánkönyvtárak száma egygyel kevesbedett, mert könyvtára továbbra nem marad együtt, hanem kifejezett inteniójához híven különböző protestáns intézetek közt fog felosztatni. Az ő emléke azonban osztatlan tiszteletben marad a magyar közművelődés történetében és élni fog sokáig azon érdemekért, melyeket a magyar cultura szolgálatában szerzett és azon eredményekért, melyeket a magyar tudományosság előbbrevitelében az irodalomban elért!! Legyenek e sorok szentelve emlékének!

Végül november 20-án 79 éves korában hunyt el:

Dr. Wenzel Gusztáv, nyugalmazott budapesti egyetemi tanár, királyi tanácsos, a M. T. Akadémia rendes, a főrendiház kinevezett tagja és az országban a legértékesebb jogi és történeti magánkönyvtár birtokosa, kivel a magyar tudományos közélet legtipikusabb alakja, a régi történetirői gárda utolsó vezértagja szállt a sírba. A boldogultban a múzeumi könyvtár legrégibb állandó látogatóját és barátját, folyóiratunk lelkes hívét, a szerkesztő pedig személyes jóakaróját és pártfogóját gyászolja. Midőn a M. N. Múzeum mostani palotája 1845-ben felépült s a könyvtári helyiség három terme és a könyvtárór hivatalos helyisége bebútoroztatott, az első kutatók közt, kik a könyvtárór termében külön asztaloknál dolgoztak, itt találjuk Toldy Ferenczet, Szalay Lászlót és Wenzel Gusztávot. Ezekből Szalay László 1864-ben, Toldy Ferencz 1875-ben hunyt el; Wenzel Gusztáv azonban 46 éven át, egész haláláig, állandó látogatója volt a könyvtárnak, hol négy főnök alatt egyformán otthon érezte magát s a könyvtári személyzet által mindenkor nagy előzékenységgel fogadtatott. E sorok írója, mint a könyvtár, oklevél- és kéziratgyűjteményének kezelője, 1875 óta a boldogult nagy tudóssal, ki többnyire okleveleket és kéziratokat használt, sokat érintkezett. Tanulmányai gyakran vezették őt a könyvtár gazdag kéziratgyűjteményébe, s kutatásai igen tanulságosak voltak reám nézve. Mikor egy tárgyra vonatkozó kéziratokért és oklevelekért fordult hozzám, rendesen elmondta nekem kedvencz tárgyának rövid tartalmát, aztán rendkívül gazdag forráskészletéből nagy eruditióval előadta a tárgy forrásait, kiemelte azon hazai és külföldi levéltárakat, melyekben tárgyra kutatott, és azon hazai és külföldi tudósokat, kikkel ez ügyben személyesen vagy levél által érintkezett. Alapossága és széleskörű eruditiója nem elégedett meg azzal, hogy tárgyat csupán magyar források alapján dolgozza fel,

ő a tárgyára vonatkozó osztrák és külföldi forrásokat is felhasználta, miáltal munkáinak tudományos értékét európai színvonalra emelte. Ő magyar tudós volt a szó európai értelmében, ki nem zárkózott el az európai történetírás vívmányai előtt, hanem haláláig folytonos érintkezésben volt a külföldi szakirodalommal. Ezért volt reám nézve tanulságos azon érintkezés, melyben hivatalos állásomnál fogva a nagyérdemű férfiúhoz a könyvtárban állottam. A hivatalos érintkezésből bizonyos ügybaráti viszony fejlődött ki köztünk, melyet a nagyérdemű mester hatása a kezdő könyvtárnokban ébresztett és ápolt és mely bensőségben nyert akkor, midőn a magyarországi vonatkozású, de külföldi könyvtárakban levő középkori kéziratok felkutatásával kezdtem tüzetesen foglalkozni. A közös szenvedély meghozta köztünk az érintkezési kapcsolatot, s midőn évenként külföldi tanulmányútamról hazatértem, mindig érdeklődéssel hallgatta kutatásaim eredményéről szóló jelentésemet, s örült, ha Zsigmond király korára, melylyel előszeretettel foglalkozott, ismeretlen codexet sikerült felkutatnom. Midőn aztán 1882-ben az országos könyvkiállításon hét éves kutatásaim eredményét az általam szervezett és felállított kéziratosztályban a magyar közönségnek bemutattam és a «Könyvkiállítási Kalauz»-ban leírtam, Dr. Wenzel Gusztáv azáltal fejezte ki eddigi szaktanulmányaim iránti elismerését, hogy 1883-ban a M. T. Akadémiába levelező tagúl ajánlott. Ezen ajánlásra mindenkor büszke leszek, s halálával gondolok reá, mint pártfogómra, kinek karjain a M. T. Akadémia tagjai közé jutottam. Azóta a M. T. Akadémia, a M. Történelmi és Régészeti Társulat ülésein gyakran találkoztam vele, hol mindig meleg rokonszenvvel fogadott és ezen tudományos társulatokban és a «Magyar Könyvszemlé»-ben kifejtett tudományos működésemet élénk figyelemmel kísérte. Mint a folyóirat rendes előfizetője, innét értesült azon eredményekről, melyek a magyarországi vonatkozású, de külföldi könyvtárakban levő középkori kéziratok felderítésére, folyóiratunkban napfényre kerültek. Mint a középkori institutiók és történelmi emlékek alapos ismerője, ő érezte legjobban, hogy a hazai középkor ismeretlen culturtörténelmi forrásainak rendszeres és alapos felkutatásából mennyi haszon fog a magyar történetírásra hármozni, mely ezen új források napfényre hozatala és kritikai méltatása által új feladatok megoldására és régi homályos viszonyok megvilágítására vállalkozhatik. Ezért elismeréssel fogadott minden

oly törekvést, mely a magyar történetírás ismeretlen középkori emlékeinek felkutatására és gyarapítására irányult; s mivel ezen irányt a «Könyvszemle»-ben és ennek szerkesztő-jében, látta képviselve, ezért mindkettőt jóindulatával, rokonszenvével és barátságával támogatta. Fraknóin és a boldogult Ipolyin kívül ő fogta fel leghelyesebben ezen iránynak jogosultságát irodalmunkban, ő adott ennek legméltóbb kifejezést azon indoklásában, melyet a M. T. Akadémiához az 1883-iki nagygyűlés alkalmával az általa benyújtott ajánlatának támogatására intézett. Ezen álláspontján maradt haláláig, ennek adott előttem számtalanszor szóval kifejezést. Ezért mély hálával tartoznám neki akkor is, ha nem lettem volna szerencsés az ő kezdeményezésére a M. T. Akadémia tagjai közé beválaszthatni. — Hátrahagyott jogi és történeti könyvtárából a jogi könyvtárt, mely körülbelől 6000 kötetből áll, megvette az egyetemi könyvtár, történeti könyvtára azonban, mely körülbelől 15000 kötetből áll, még megvételre vár. Erre felhívjuk az illetékes körök figyelmét. Van még azonkívül a boldogultnak igen becses kézirat- és oklevélgyűjteménye is, melyet valószínűleg a M. N. Múzeum könyvtára fog az örökösöktől megszerezni. Mi pedig, midőn ezen sorokban ő róla folyóiratunkban megemlékezünk, a hála és kegyelet adóját óhajtjuk leróni azon férfú iránt, ki mint tudós, könyv- és oklevélbuvár, könyvgyűjtő, ügybarát, pártfogónk és mesterünk, többféle jogcímet szerzett arra, hogy róla e helyütt megemlékezzünk.

E sorok írójának azonban, mint a M. T. Akadémia történelmi bizottsági tagjának Dr. Wenzel Gusztáv akadémiai rendes taggal, mint a bizottság legrégebbi beltagjával szemben még egy második kötelessége van, melyet a történelmi bizottság megtisztelő megbízásából leróni tartozik, s melynek lerovására ezúttal kivételesen a «Magyar Könyvszemle» hasábjait használja fel.

Midőn ugyanis Dr. Wenzel Gusztáv elhunyt, a M. T. Akadémia történelmi bizottsága egy rendkívüli ülésben elhatározta, hogy elhunyt legrégebbi tagjának ravatalára koszorút helyez, temetésén pedig rövid halotti beszéddel elbúcsuzik tőle, melynek megtartására engem kért fel. Én a halotti beszédet elkészítettem, a temetés előtt a bizottság előadójának felolvastam, de a temetésen nem mondhattam el azért, mert illetékes helyről arról értesültem, hogy Dr. Vécsey Tamás rendes tag és egyetemi tanár, ki az

egyetem nevében búcsuzik el Dr. Wenzel Gusztávtól, az Akadémia nevében is fog beszélni, s így az én beszédemre nem lesz szükség. Midőn azonban Dr. Vécsey Tamás, egyetemi tanár csak az egyetem nevében beszélt és az Akadémiáról egy szóval sem emlékezett meg, akkor az Akadémia történelmi bizottsága nevében nekem *másodíknak* beszélnem már nem lehetett, s így az általam ez alkalomra készített beszéd elmaradt, illetőleg elmondva nem lett.

Én azonban ezen beszéddel a történelmi bizottságnak és Dr. Wenzel Gusztáv emlékének tartozom; s ha azt a temetésen el nem mondhattam, kiadom itt a «Könyvszemlé»-ben, mint necrologot, s ezzel lerovom a bizottság és a nagyérdemű halott iránt elvállalt kötelezettségemet.

Ezen halotti beszédnek, illetőleg necrolognak szövege, melyet itt egész terjedelemben a történelmi hűség szempontjából lenyomatok, így hangzik:

«A M. Tudományos Akadémia történelmi bizottsága nevében, melynek 38 évig munkás tagja, büszkesége voltál, búcsuztatlak el, felejthetetlen pályatársunk, mesterünk!

Nem azért, mintha fényesen megfutott tudományos pályád dicsőségéhez valamit hozzáadnom lehetne, hisz' a te dicsőségedhez már semmi sem hiányzik, de te hiányzol most a mienkből, hanem hogy hátrahagyott pályatársaid nevében, kik benned mesteröket gyászolják, őszinte kifejezést adjak azon fájdalomnak, melyet ravatalodnál érezünk és egy utolsó Istenhözzáddal búcsút vegyek tőled, ki félszázados tudományos működéseddel intézetünkre fényt derítettél.

Midőn 70 évvel ezelőtt jó sorsod hazánkba vezérelt, még idegen volt előtted nyelvünk, történetünk, intézményeink, nemzetünk, hazánk; akkor még nem sejtetted, hogy mily hivatás vár reád nemzetünk culturtörténetében: s ma, midőn a magyar tudományos világ és a fővárosi értelmiség osztatlan részvéte közt utolsó útdra elkísérünk, hogy földi maradványaidat átadjuk a haza földjének, mely szeretett hazáddá lőn s melyért lelkesülni és lelkesíteni tudományos pályádon sohasem szüntél meg; ha visszatekintünk azon szolgálatokra, melyeket félszázados tudományos pályádon mint tanár és mint tudós *a magyar közművelődésnek* tettél, nem tudjuk, hogy a veszteséget gyászoljuk-e inkább, mely haláloddal a M. T. Akadémia történelmi bizottságát érte, vagy a nyereséget

mérlegeljük-e, melylyel a jó sors bennünket megajándékozott akkor, midőn tégedet hazánkba vezérelt? Arról azonban itt ravatalodnál fölemelt fővel teszünk tanuságot, hogy te a hivatást, melyet nemzetünk geniusa számodra kijelölt, fényesen betöltötted, s tudományos alkotásaidnak nagy eredményeivel, melyeket közkincsül hagytál reánk, a nemzet legjobbjainak hálájára tetted magad érdemessé.

Az az idegen származású ifjú, kit tanulókorában Kopácsy József, veszprémi püspök felkarolt, hazánk elsőrendű tudósává lón, ki haláláig hű maradt azon szavakhoz, melyeket hozzá jötevője, midőn 1836-ban doctori dissertatióját neki ajánlotta, intézett, midőn mondá: *Légy jó hazafi! és ha jót tettél valakivel, emlékezzél reám.*

E mondás csengett Wenzel fülébe egész életen át. Ez volt vezérlő kalauza midőn az egyetemen az európai jogtörténetnek és a magyar bányajognak iskolát teremtett; ez lebegett előtte, midőn 50 éves tanársága alatt a magyar jogászvilág két nemzedékét a jogtudomány ismereteibe beavatta; ez lelkesítette az Akadémiában, midőn a magyar történetírás árpádkori emlékeinek 12 kötetes kiadásával és más középkori forrásmunkák irásával a mohácsi vész előtti magyar történetet új világitásba helyezte.

A lukai származású ifjúból, az osztrák katonatiszt fiából, a magyar cultura felszázados apostola lón, ki megtanulta nyelvünket, megszerette nemzetünket, ki egész életét a magyar történetírás és magyar jogintézmények forrásainak tanulmányozására szentelte; ki élete utolsó lehelletéig híven követte Kopácsy püspök tanácsát: jó hazafi volt és jót tett mindnyájunkkal, midőn gazdag tudományos örökségét reánk hagyta.

Különösen a M. T. Akadémia történelmi bizottsága volt Wenzel Gusztáv történetírói működésének központja, hol a bizottság megalakulásától fogva mai napig, tehát 38 év alatt, egész történeti könyvtárt írt össze.

A ő *Szerémi György*-jével kezdte meg 1854-ben a bizottság a magyar történeti kútfők kiadásának sorozatát, s az ő halálával a bizottság legrégebb és egyetlen élő tagja dőlt ki sorainkból, ki még a bizottság 1854-ik évi alakuló ülésén vett részt.

Élete, munkássága, tudományossága és hazaszeretete mintaképpül fog szolgálni mindnyájunknak az általa megkezdett munka folytatásához, emléket megőrzik ránk maradt tudományos alkotásai nemzedékről nemzedékre sokáig.

Mi pedig, kik az ő hatása alatt állottunk és tudományos munkásságának közvetlen szemtanúi voltunk, kegyelettel meg fogjuk őrizni emlékét sziveinkben:

Et tumulum facimus et tumulo superaddimus carmen.

Nyugodjál, nagyérdemű pályatársunk, mesterünk, dicsőségben! Legyen emléked áldott! mert mindaddig, míg a magyar nemzetben élni fog a magyar történet cultusa, élni fog a te neved köztünk. Isten veled!»

Dr. Thallóczy Lajos: «**Corvin-Codexekről**» szóló cikkére, az I—II. füzetben önálló cikkel ígértünk válaszolni. Ez a cikk azonban oly hosszúra nyúlt, hogy annak közlését más alkalomra kellett halasztanunk.

A kassai püspökségi könyvtár codexének és incunabulumainak jegyzékét, Récsey Viktor pannonhalmi benczés egy önálló, XII+108 lapra terjedő füzetben adta ki, mely Hornyánszky Viktor nyomdájában jelent meg. Ezen füzetet, mely a hazai könyvtárak ismertetéséhez érdekes adalékot nyújt, más alkalommal részletesen fogjuk ismertetni. Addig is jelezni kívántuk megjelenését.

Hunfalvi Pál halála. A magyar tudományosság büszkesége: Hunfalvi Pál, a M. T. Akadémia könyvtárnoka, az I. osztály elnöke, a magyar főrendiház tagja és a magyarországi könyvtárnokok nesztora ez évi nov. 29-én 82 éves korában elhunyt. A boldogult nagy férfiú mint könyvtárnok 40 évet töltött a M. T. Akadémia szolgálatában s mint a magyar összehasonlító nyelvészet és ethnographia elsőrendű művelője nemcsak nálunk, de egész Európában elsőrendű tekintély volt, ki széles eruditiójával, európai színvonalon álló tudományosságával és a magyar tudományos irodalom fejlesztése körül kifejtett fáradhatlan és sikeres munkásságával az akadémiai könyvtárnok szerény állására nagy fényt derített s ezt kimagasló egyéni tulajdonságainál és tudományos érdemeinél fogva oly magas polczra emelte, a minőn ez azelőtt nem volt soha. A magyarországi könyvtárnokok közt ő volt az első dignitarius, ki elévülhetlen tudományos érdemeinél fogva, 1300 frt könyvtárnoki fizetése mellett a főrendiház tagjává neveztetett ki, s mint magyar tudós oly rendkívüli megtiszteltetésben részesült, a minő könyvtárnoknak nálunk nem jutott osztályrészül. Tudományos érdemeit mások fogják más helyen méltányolni. E helyütt csak annyit kívánunk kiemelni, hogy Hunfalvi volt az, ki